

Slovenska ljudska pravljica: O Pustu in zakletem gradu

Pust je bil vojak za časa rimskega cesarstva. Takrat, za časa rimskega cesarstva, je vsak vojak služil do starosti in tako je tudi Pust služil do starosti. Ko pa se je postaral, so mu v kasarni rekli: »Pust, ti si se postaral! Pojdi, kamor hočeš!« Dali so mu star vojaški plašč in hlebec kruha. »To,« so rekli, »vzemi s seboj. Da ne boš omagal in da te ne bo zeblo. Da se boš lahko ogrnil, če bo mraz.«

In tako je Pust zapustil kasarno in odšel proti domu. Svojih ljudi ni več imel, so mu že vsi pomrli. Samo kraj je imel, kamor je šel. Pa se mu po nekaj dneh primeri, da sreča berača. Bilo je mraz in zeblo je berača; bil je popolnoma nag. Pa je zaprosil Pusta: »Lepo vas prosim, popotnik, dajte mi kaj, da se oblečem. Če ne, še zmrznem!« »Ja,« pravi Pust, »jaz ti nimam kaj dati! Jaz sem samo star odpuščen vojak in ti nimam kaj dati!«

Berač ga pa lepo prosi, ne neha ga prositi. »No, če je tako,« pravi Pust nazadnje, »pa primi za plašč!« Berač je prijel za plašč, pa ga je Pust čez pol

prerezal. Pol ga je dal beraču, pol ga je pa zase obdržal. Berač pa je rekel: »Stokrat vam bohlonej! Nate, jaz vam dam pa tole torbico in kadar boste rekli: "Smuk noter!", bo vse vanj planilo.«

No, in tako je dal Pust tisto torbico čez ramo in je šel po svoji poti naprej. Pa sreča spet enega berača in ta ga prosi, naj mu da kaj jesti. »Tako sem lačen,« pravi, »da bom od lakote umrl! Ničesar na svetu nimam!« »Ja, kaj,« pravi Pust, »jaz sem samo star odpuščen vojak in nimam nič.« »Lepo vas prosim!« pravi berač. »Če ne, bom od lakote umrl. Dajte mi kaj! Glejte, čisto sem že omagal!«

»Ja,« pravi Pust, »če je pa tako – na, tu imam tale hlebec kruha. Že ves čas ga nosim pod pazduho. Še v kasarni sem ga dobil.« Pa ga je čez pol prerezal in mu ga dal polovico. »Na,« pravi, »pa tole imej.« Berač se zahvali in pravi: »Nate, jaz vam dam pa te karte. Kadarkoli boste igrali – vselej boste dobili.« No, in tako je dal Pust karte v torbico in je šel naprej.

Noč se je bližala. V daljavi je zagledal hišo. Stopi bliže: bila je gostilna, okoli nje pa vse polno ljudi. Gre do gostilničarja in ga vpraša, če bi bil čez noč lahko pri njem. »Hja,« pravi gostilničar, »sploh ne! Veste, tu v bližnji vasi je bil semenj in je toliko teh sejmarjev, da nimate kje biti. Povsod je polno ljudi, na senu, v hlevu, povsod. Nimate na svetu kje biti!« »Ja,« pravi Pust, »pa vendar. Nekam bi pa vendar rad šel. Nerad sem kar zunaj. Precej mraz je že.«

Pravi gostilničar: »Tam gori je grad. Takoj tu na tem gričku. Gor pojdite, pa bodite tam čez noč.« Pust gre gor, pride pred graščino, pa opazi tam graščaka in vso tisto njegovo takratno gosposko. Ravno na vozove so se spravljali, da bi se odpeljali stran. Pa se postavi Pust pred graščaka in ga prosi za čez noč. »Jaz sem en star vojak,« pravi, »in grem v svoje kraje. Ime mi je Pust, pa bi vas prosil za čez noč, če lahko.«

Graščak ga pogleda in pravi: »Prav lahko. Grad je nocoj popolnoma tvoj. Samo nekaj ti povem: v tem gradu straši. Nekaj je notri, da noben človek ne zdrži v njem. Vsak ponoči izgine ali pa uide. Nobena živa duša ne zdrži v tem gradu!« »Jaz se nič ne bojim,« pravi Pust. »Nobene stvari. Saj veste, vojak je navajen na vse in se ne boji nobene stvari.«

In tako mu je graščak dal ključ, sam pa se je odpeljal na drug gradič. Seveda, Pust je bil popoten človek, žejen in lačen od poti. »Tako sem žejen,« si je rekel, »najprej grem v klet, pa si ga bom malo privoščil.« Dol jo mahne, malo vina popije, je že kar malo bolj korajžen postal. »Zdaj bom pa večerjo kupal,« pravi.

»Najraje v življenju sem jedel meso – tudi nocoj ga bom! Tamle visi celo volovsko stegno. Kar odsekal ga bom in skuhal, potem ga pa pojem.«

Res tako naredi in gre gor v kuhinjo. Pa še malo po sobanah pogleda, tistih grajskih – to so mu bile vseč! »Ja,« pravi, »kako bi ga polomil, če bi ostal tam dol v tisti gostilni. Tu pa take sobe! Pa take postelje! Tu bom spal kot klada!«

In gre v kuhinjo, pripravi meso, zakuri, pa začne tisto meso kuhati. Pa poje stare vojaške pesmi pa žvižga zraven. Nekaj časa tako prepeva, ko v dimniku naenkrat zaropota in pade predenj kosmata noga. Pust se nič ne zmeni zanjo. Kaj, si misli. Kar naprej kuha. Pa spet zaropota, pa spet noga dol pade. Pa spet ropota, pa roka dol pade. Pa še druga. Takrat pa pravi pust: »Naj vse dol pade, da bo cel dedec!«

Ko to izgovori, spet zaropota in kuhinja je naenkrat polna vragov. Največji vrag Lucifer, stopi pred Pusta in pravi: »Kako si ti prišel v naš grad? To je zaklet grad in nobena živa duša ne more biti v njem! Vsakega, ki noter pride, zdrobimo v sončni prah!« »Ja,« pravi Pust, »počakajte malo, da skuham večerjo. Saj ne bom nič hudega naredil. Najprej povečerjajmo, potem bomo pa kartali!«

Vragi so bili zadovoljni. Počakali so, da je šel v klet, še malo mesa je odsekal in tako so še vrage jedli z njim. Po večerji pravi Lucifer: »Karte, takoj!« Pust pa pravi: »Počakaj, no, da še te črepinje pomijem! Potem jih pa vržemo.« Šel je v kuhinjo, pomil – vrage so ga že komaj čakali. NO, potem je iz tiste svoje torbice vzел karte, pa so začeli kartati. A kakor so karte padle, tako je pust dobil. Vsakič Pust dobil. Tako da je priigrjal že za polno sobo denarja. Komaj je še vrata vanjo odpiral. Takrat pa Lucifer skoči proti njemu in pravi: »Pust, ti si nas goljufal!«

Pravi Pust: »Pošteno sem igral! Ves čas smo lepo metali karte! Nisem vas mogel goljufati!« Pa se eden od hudičev domisli: »Saj je pod ognjiščem – tam, kjer je Pust kuhal – še en sod denarja!« Še po ta sod denarja so šli, še enkrat so vrgli karte, pa je bilo še tisto Pustovo. Tako da že vrat zapreti ni mogel, toliko je bilo denarja. Takrat pa skočijo vrage nanj, da bi ga zmleli v sončni prah. A Pust odpre torbico in pravi: »Smuk noter!« In vsi vrage so planili vanjo. Pust jo zapre in obesi na žebelj. Seveda, kartali so dolgo, blo je že precej čez polnoč, pa je šel spat.

Ko se je zjutraj prebudil, je bilo sonce že visoko. Vstane, odpre okno in vidi, da se je graščak že pripeljal na grad. Zagleda graščak Pusta in pravi: »Ja, Pust, kaj si še živ?« »Hja, še,« pravi Pust. Brž steče dol, odpre vrata in graščak vstopi.

»Gospod graščak, prošnjo imam za vas,« pravi Pust. »Kakšno?« vpraša graščak. »Če imate kakšnega kovača.«

»Imam,« pravi graščak. »Mlade fante. Vsaj tri. Tam dol imamo fužino, kjer kujemo. Orožje, sulice, meče, vse take stvari za mojo vojsko. Tam imamo dobre kovače.« Pust pa pravi: »Najprej grem dol, potem se bomo pa naprej menili!« Vzel je torbico in odšel v kovačijo. Pride dol in pravi: »Fantje,« bili so trije, »naj prime vsak za najtežje kladivo! Tole torbico bom dal na nakovalo, vi pa tolcite, kolikor more kateri!«

Na vse pretege so topli kovači po tisti torbi, vrage pa so začeli vpiti: »Lepo te prosimo, Pust, spusti nas!« Pravi Pust: »Le dajte!« In so spet topli kovači po torbi, Pust jo je obračal. Enkrat na desno, enkrat na levo je torbo obračal. »Lepo te prosimo, Pust, spusti nas! Nikoli več nas ne bo v grad!« Pust pravi: »Fantje, le še po njej! Kolikor more kateri!« Tako so topli po torbi!

»Lepo te prosimo, Pust, spusti nas! Nikoli več nas ne bo v grad!« so spet prosili vrage. Nazadnje se je Pustu zdelo, da bo dovolj. Odprl je torbico, pa so vrage vsi eden čez drugega v pekel leteli. In nikoli več ni bilo nobenega nazaj. Pust se vrne v grad, pa ga graščak vpraša: »Pust, od kod je ta denar? Včeraj si bil sam, danes pa je tu ves ta denar.« »Ja,« pravi Pust. »Ta denar je vaš, ta ni moj.« »Ne, ne,« pravi graščak. »Ta denar je tvoj. Kaj boš z njim?«

»No,« pravi Pust. »Ne rečem, da ga ne bi vzel za potrebo, ker bom po svetu hodil. Drugače pa je ta denar vaš. Vsako leto ob letu pa se vrnem k vam in se bomo veselili, ker sem vrage iz gradu spravil. Kajti ta grad je bil zaklet, zdaj pa ne bo nikoli več nobenega vraga nazaj. Ste lahko popolnoma brez skrbi.«

In tako je prihajal Pust vsako leto na tisti dan v grad in so [pustovali](#), ker je vrage iz gradu spravil. Tako je še dandanes. Še dandanes svet pustuje in se veseli. Seveda, tako je pač. Vsak pa enkrat umre in tako je tudi Pust. Pa pride pred nebeška vrata, potrka, Peter mu odpre, Pust pa noter smukne. »Hojd,« pravi Peter, »ti pa ne! Ti nisi za v nebesa! Kristusa so topli vojaki in bičali, ti si ravno tak tič. Takoj dol!« Že ga je vlekel za ovratnik, porinil ga je ven in zaprl vrata.

Kaj naj zdaj Pust? Je odšel pa proti peklu. Pride dol in vrage ga zagledajo. »Ježeš!« zavpijejo. »Ta človek, kako nas je tepel! Če ga noter spustimo, nas bo vse pobil!« In so tako tiščali tista peklena vrata, da so jim kremplji skozi pogledali. Pust pa tam zagleda kladivo in jim brž kremplje v vrata zatolče. Tako

vragi še dandanes vrata tiščijo in zdaj nihče ne more v pekel. Torej smo lahko brez skrbi. Seveda, nekje bi pa Pust vseeno moral biti.

Gre spet gor pred nebeška vrata. Pripravljen je bil, da bo – če bo treba – tudi s silo v nebesa vdrl. Potrka, Peter odpre, Pust pa se požene noter. Spet ga Peter zgrabi za ovratnik. »Hojd!« pravi. »Ti ne boš notri! Ti ne spadaš sem!« Pogleda Pust za vrata, pa na stolu opazi tistega svojega pol plašča in pol hlebca kruha – edino to dobro delo je imel na svetu -, pa se brž tja gor usede. Peter ga dol vleče, takrat pa Bog zavpije: »Pusti Pusta pri miru! Vsak na svojem pa že lahko sedi!«

In tako Pust še dandanes sedi v nebesih na pol hlebca kruha in na pol plašča.

O Pustu in zakletem gradu je slovenska ljudska pravljica, ki je v začetku tega stoletja pripotovala do slovenskega pravljíčarja Antona Dremlja – Resnika. V knjižnem jeziku jo je zapisala Anja Štefan.